

PRIRUČNIK ZA ŽENE/DEVOJKE
U SITUACIJI NASILJA

"OSNAŽENE ŽENE ZA SLEDEĆI KORAK"

Udruženje građana PLANT
www.nvoplant.rs

Australian
Aid

Izdavači: Udruženje građana Plant i Centar za devojke Niš
Autori: Udruženje građana Plant i Centar za devojke Niš
Dizajn: Udruženje građana Plant
Tiraž: 300 primeraka
Izdato: 2016

Projekat je finansiran od strane Ambasade Australije, u okviru programa direktne pomoći (DAP)

**TI NISI KRIVA ZA NASILJE.
ZA NASILJE JE KRIV NASILNIK.
SRAMOTA JE NASLNIKOVA.
ZA NASILJE NEMA IZGOVORA.**

PREDGOVOR

Nasilje ženama je ozbiljan društveni problem koji ostavlja ozbiljne posledice.

Svrha ovog priručnika je da obezbedi ženama /devojkama koje su u situaciji nasilja informacije o tome kako da prepoznaju nasilje, kako i gde da zatraže pomoć i koja su njihova prava. U priručniku su opisane uloge ključnih aktera za pomoć žrtvama nasilja, postupci i načini delovanja u slučaju nasilja. Osim toga, date su i osnovne informacije o zakonima koji regulišu nasilje u porodici.

Ovaj priručnik nastao u je okviru projekta "Osnažene žene za sledeći korak" koji implementira Udruženje građana Plant iz Niša u saradnji sa Centrom za devojke iz Niša, a pod pokroviteljstvom Ambasade Australije u okviru programa direktne pomoći.

Verujemo da će priručnik dati doprinos osnaživanju žena žrtava nasilja za sledeći korak.

DEFINICIJA NASILJA

Uopšteno, **nasilje** znači „*bilo kakvu delatnost jedne osobe prema drugoj, ako ova delatnost ograničava njena zakonska prava i slobode i izaziva joj fizičku ili psihičku bol i moralnu štetu, ili predstavlja ugrožavanje fizičkog ili psihičkog razvoja maloletne osobe*“ (Strategija UN, 1993).

ŠTA JE NASILJE NAD ŽENAMA?

Nasilje nad ženama je bilo kakav akt rodno uslovljenog nasilja, koji izaziva ili bi mogao da izazove telesnu, seksualnu ili duševnu štetu ili bol žena, uključujući pretnje ovakvim aktima, zastrašivanje ili namerno ograničavanje slobode i to u javnom ili privatnom životu.

Nasilje **nad devojčicama, devojkama i ženama** je ozbiljan društveni problem. Vremenom postaje sve češće i surovije. Posledice su ozbiljne. Niko ne zaslužuje nasilje i za nasilje nema izgovora.

Muško nasilje nad ženama je **svaki čin protiv ženine volje**, a koji je **ugrožava psihički, fizički, seksualno ili ekonomski**. Nasilnik može biti **član porodice** (muž, sin, otac, brat, ujak...) ili bilo koji **poznati muškarac** (prijatelj, poznanik, šef, kolega) ili **nepoznati muškarac**.

KOME SE TO DOGAĐA?

Važno je znati da se nasilje može desiti svakoj ženi i da nasilje nije posledica ženinog ponašanja nego sistema patrijarhata u kome muškarci imaju moć, a nasilje nad ženama je način da oni tu moć održe. Nasilje nad ženama je primer zloupotrebe moći jednog pola nad drugim.

Statistike pokazuju da žrtva muškog nasilja može biti bilo ko, bez obzira na godine i obrazovanje, materijalnu situaciju ili nacionalnost. Međunarodni ženski pokret je pokazao da je muško nasilje nad ženama globalna pojava, i da ima istu dinamiku u svim kulturama, samo što su neki oblici u određenim zajednicama različiti.

UZROCI NASILJA NAD ŽENAMA

Ne postoji pojedinačan uzrok kojim se može objasniti zašto nasilnici zlostavljaju svoje partnere/ke.

PREDRASUDE O NASILJU NAD ŽENAMA

Predrasude o muškom nasilju su funkcionalne, imaju za cilj da održe i učvrste dominaciju muškaraca nad ženama.

▮ NASILJE JE PRIVATNA STVAR PORODICE

Smatra se da su odnosi u porodici privatna stvar i da se niko ne sme u to mešati. Nije tačno, jer kada je žena izložena nasilju to više nije njen privatni problem. Svaki čin nasilja je zločin, a svaki zločin je kršenje ljudskih prava i prema tome društveni problem. Muško nasilje nad ženama je isto tako i međunarodno pitanje jer se događa u svakom trenutku na svakom mestu na planeti.

▮ ŽENE SU KRIVE ZA NASILJE

Netačno. Okrivljavati ženu znači štiti nasilnika. Mnoge žene se osećaju nelagodno da kažu da su zlostavljane. Naš pristup je u tome da nasilje koje trpi žena nije nikakva sramota za tu ženu, da žena treba da se bori za svoja prava, za svoj fizički i psihički integritet kao osnovno ljudsko pravo.

Sociološka analiza kaže da grupa koja ima moć kontroliše druge, između ostalog, logikom, 'žrtva je kriva!'. Krivica je nasilnikova.

▮ MUŠKARAC IMA PRAVO DA TUČE SVOJU ŽENU

Patrijarhalna podela uloga u braku, zapravo, nalaže mužu da ima pravo da tuče svoju suprugu. U mnogim državama, supruga još uvek u braku ima status maloletnog lica. U Evropi u kojoj se teži demokratskom društvu jednakosti, feministički pokret je insistiranjem uspeo da se uvedu zakoni kojima se kažnjava nasilje u porodici. Venčanje nije dozvola za zlostavljanje.

▮ DOBRA SUPRUGA TREBA DA TRPI NASILJE

Patrijarhalna podela uloga u braku često nalaže ženama da čute i trpe. Međutim, što više žene čute i trpe to su muškarci moćniji, a žene su više žrtve. Zbog toga je važno podržati ženu da shvati da su ovakvi kulturni zahtevi protiv žena.

▮ **ŽENE PROVOCIRAJU NASILJE**

Ova predrasuda polazi od netačne pretpostavke da žene provociraju svojim ponašanjem, navodno, mora da su nešto uradile kad dobiju batine. Ni jedna žena ne sme biti zlostavljana bez obzira šta je uradila, bez obzira da li je na pr. skuvala ili nije njegovo jelo, itd. Ne postoji opravdanje za nasilje, muškarci za nasilne radnje ne mogu naći izgovor.

▮ **ŽENE SU MAZOHISTKINJE**

Žene ne vole i ne žele nasilje. Muška logika je proizvela ovu predrasudu kao instrument održavanja žena u ulozi žrtve. Pored toga ova predrasuda ima za cilj da opravda nasilje i izražava nespremnost svih da reše ovaj problem.

▮ **MALO NASILJA DOPRINOSI DOBROM BRAKU**

Netačno. Ova predrasuda opravdava nasilnika. Polazi od mačističke poslovice 'ko se voli taj se bije' koja nikada nije dokazana. Smara se da jedan šamar od strane muža znači da taj muž voli svoju ženu. SOS beleška pokazuje da žena kaže: 'Kada te prvi put udari, on će te opet udariti.'

▮ **PREDRASUDA O UDATOJ ŽENI**

Patrijarhalna kultura pritiska žene u brak i da u njemu ostanu, čak i protiv njihove volje i kada trpe teške oblike nasilja. Žena ima pravo da bira da li će biti udata, da li će živeti vanbračno sa muškarcem ili sa ženom, da li će živeti sama. Žena je slobodna kao ličnost i nije dužna da čuti i trpi nasilje.

Društveni stav nalaže ženi da je dužna da trpi sve što se u braku / porodici događa, jer je to njena bračna dužnost, pogotovo kada se radi o seksualnom nasilju u braku. Smatra se nemoralnom ako se želi razvesti.

▮ **NASILJE JE PROBLEM SIROMAŠNIH I NEOBRAZOVANIH**

Iskustva SOS telefona u svetu pokazuju da je to netačno. Radi se o tome da institucije imaju veći pristup i mogućnost kontrole nad socijalno ugroženim, dok to nije slučaj sa višim društvenim slojevima. Nasilje je podjednako prisutno u svim socijalnim slojevima, ono ne poznaje granice, dešava se svuda. Svi SOS telefoni u svetu

beleže da nasilnici pripadaju svim društvenim slojevima: od članova predsedništva do direktora firmi, kulturnih i obrazovnih institucija, do pevača, glumaca i ostalih muškaraca.

▮ **ALKOHOLIZAM JE UZROK NASILJA**

Muško nasilje postoji sa i bez alkohola. Činjenica je da žene izjavljuju 'Tuče me i kad je trezan i kad je pijan'. Alkohol nije razlog za nasilje, ali može da ga intenzivira. Neki muškarci se napiju da bi sebi našli razlog za nasilje (nisu se sećali, nisu se mogli kontrolisati). U više od 70% slučajeva nasilje čine muškarci koji nisu pod alkoholom.

U slučajevima kada postoji alkohol žene se češće javljaju SOS telefonima jer je alkohol dodatni problem i otežava razrešenje situacije nasilja.

▮ **NASILNIK JE DUŠEVNO POREMEĆENA OSOBA**

Statistike pokazuju da je procenat psihički poremećenih nasilnika jednak procentu psihički poremećenih u opštoj populaciji. Pored toga, najveći broj nasilnika uglavnom dobro funkcioniše na poslu i u društvenom smislu. Takve predrasude imaju za cilj da nasilje tumače kao individualnu devijaciju i oslobode nasilnika od odgovornosti.

POSLEDICE NASILJA NA ŽENE

Žrtve nasilja trpe kratkoročne i dugoročne posledice. Bez obzira o kakvom se nasilju radi i koliko dugo je neko njemu bio izložen, postoje posledice koje je odnos nasilja ostavio i one mogu biti:

- o Pogrešno usmeren bes - zlostavljene žene usmerava svoj bes na sebe ili druge umesto na nasilnika.
- o "Podvojenost" - ima problema da vidi svog nasilnika bilo kako drukčije do kao skroz dobrog ili skroz lošeg i stalno se okreće od jednog ka drugom imidžu.
- o Žena počinje da gubi osećaj za sebe, počinje da veruje da je zaslužila da bude zlostavljana ili da ne bi bila zlostavljena da je bila bolja žena ili majka ili...
- o "Dinamika odgurni-privuci" - ona gura nasilnika od sebe kad joj on preti ali ga privlači nazad posle jer joj je veza sa njim jedina odbrana. Žena nauči da će biti manje povređena ako zadovolji njegove potrebe. Tako ona pokušava sve više i više da ga zadovolji. (Uočimo - budući da je cilj maltretiranja da natera ženu da zadovolji fizičke, seksualne i emotivne potrebe muškarca, tehnika je uspešna. Ona sve više i više pokušava da to i uradi.)
- o Emotivna zavisnost - ovo opisuje ženino osećanje da ne može da preživi bez svog nasilnika.
- o Žena se oseća bezvredno i govori stvari kao: "Zaslužila sam ovo nasilje. Ja sam loša žena/majka".
- o Ne ceni sebe.
- o Često ima želju da se ubije.
- o Malo veruje drugima.
- o Gubi sposobnost da procenjuje druge ljude - oni su ili njeni prijatelji ili nisu.
- o Depresija.
- o Navikava se na lekove (droge?) i alkohol da bi umrtvila bol.
- o Psihosomatske bolesti

KO SU NASILNICI?

Nasilnici mogu biti muškarci bilo koje profesije, nivoa obrazovanja, materijalne situacije, nacionalnosti itd.

ZAŠTO ŽENA OSTAJE SA NASILNIKOM?

- zato što je niko ne podržava
- zato što joj niko ne veruje
- zato što drugi traže krivicu u njoj
- zato što zakonske procedure predugo traju
- zato što ima strah od nasilnika
- zato što nema dovoljno prihoda
- zato što nema gde da ode
- zato što ima decu
- zato što se boji da će joj on uzeti decu
- zato što se stidi onoga šta će ljudi misliti
- zato što je emotivno zavisna od partnera
- zato što brine o nasilniku
- zato što veruje da će biti bolje

KAKO MUŠKARAC POSTIŽE DUGOTRAJNO NASILJE NAD ŽENAMA?

Ciklus zlostavljanja

Zlostavljanje žena je sistem kontrole. To je način na koji muškarac održava moć nad ženom i porodicom. To je način na koji muškarac prisiljava ženu ili porodicu da zadovolje njegove potrebe - emotivne, fizičke ili seksualne.

Važno je znati da je zlostavljanje u porodici (nasilje nad ženom i decom) sistem kontrole. To je način da muškarac dobije ono što želi i da prisili žene i decu da pre svega zadovolje njegove potrebe. Postoji neka pravilnost koja prati slučajevne nasilja u porodici. To se naziva ciklus zlostavljanja.

Postoje tri faze u ovom ciklusu:

- 1) faza podizanja tenzije,
- 2) faza akutnog zlostavljanja i
- 3) faza ponovnog uspostavljanja veze (ili faza medenog meseca).

- Faza podizanja tenzije može biti dugačka ili kratka (dani ili minuti). To je ono vreme kada u muškarcu počinje da se nagomilava bes. Ponekad je besan na nju ili porodicu, ponekad je ljut zbog svog posla ili nečeg što nema nikakve veze sa ženom i decom. Kako muškarac postaje više nasilan, ova faza (podizanja tenzije) može imati manje epizode nasilja, kao što su verbalno nasilje ili neko ćuškanje (guranje). Takođe, za vreme ove faze muškarac može početi da pije alkohol. Potrebno je shvatiti da su njegov bes i pomisao na nasilje prisutni i pre nego što počne da pije. Alkohol **ne prouzrokuje nasilje**, on samo omogućava da se ono desi i pruža muškarcu izvinjenje.

- Nakon toga, muškarčev bes eksplodira i on počinje da maltretira ženu. Može da je udari, ošamari, šutne, gurne. Može da baca stvari na nju. Ponekad će uništiti stvari koje su za nju vredne. Ova faza akutnog zlostavljanja može trajati nekoliko sekundi ili minuta, a ponekad može da traje celu noć ili dan. Muškarac može da prati ženu iz sobe u sobu vičući na nju i vršeći nasilje nad njom. Nasilje može da uključi i silovanje i seksualno maltretiranje. Konačno, muškarac iskali svoj bes i stane.

- Krajnja faza je faza ponovnog uspostavljanja veze. Mnogi ljudi ne prepoznaju ovo kao deo ciklusa nasilja jer tu nema ni besa ni nasilja. To je onaj period kada se muškarac izvinjava i često obećava da nikada više neće opet povrediti ženu. Ponekad će čak i zaplakati i moliti za oprostaj. Govoriće ženi kako mu je ona neophodna. Mada je moguće da muškarac stvarno veruje ono što govori, ovo je vreme kada on uveliko manipuliše. On često objašnjava ženi šta je to ona uradila čime je izazvala njegov bes i time okrivljuje ženu za svoje ponašanje.

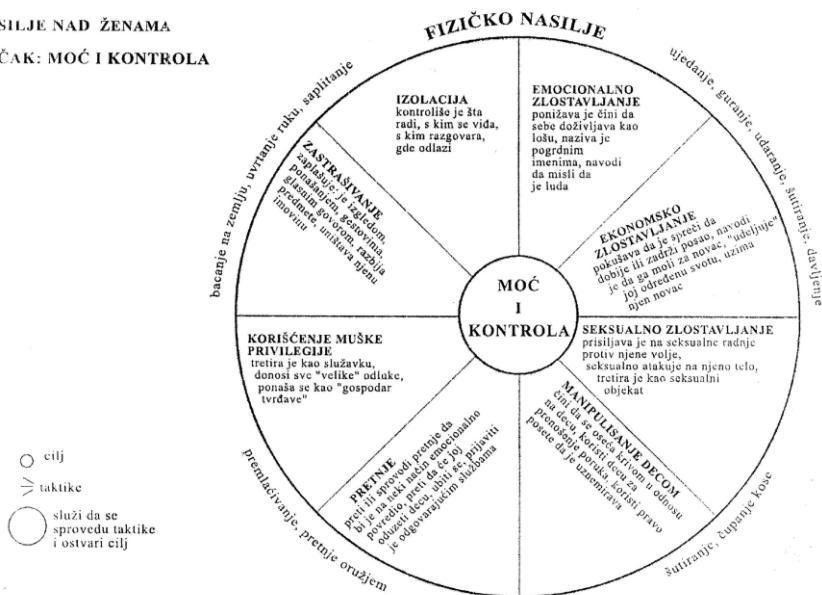
Važno je shvatiti kako je ova teza deo ciklusa nasilja. Setimo se da je maltretiranje sistem kontrole kojim se postiže da žena zadovolji želje i zahteve muškarca. Nakon faze akutnog maltretiranja, žena je uznemirena, povređena i ljuta. Ako muškarac želi da sačuva kontrolu nad njom tako da ona zadovoljava sve njegove emotivne, fizičke i seksualne potrebe, tj. da kuva za njega, brine se o njegovoj deci, ima seks sa njim, brine o njemu emotivno, onda on mora ponovo da uspostavi dobar odnos sa njom. U ovoj fazi muškarac se ponaša vrlo lepo i čini sve da nagovori ženu da ostane sa njim. Često žena misli da nema mnogo izbora ako ga napusti, pa mu tako veruje kada joj kaže da neće to ponovo uraditi.

Sve je mirno neko vreme, a onda opet počinje faza podizanja tenzije. Sa eskalacijom nasilja ciklus se ponavlja sve brže. Takođe, ako se nasilje odvija već godinama, često se poslednja faza (ponovno uspostavljanje veze) više ni ne događa. Muškarac zna da će žena ostati tako da nema više potrebe da manipuliše sa njom.

NASILJE NAD ŽENAMA

TOČAK: MOĆ I KONTROLA

IZOLACIJA - Muškarac koji je nasilan raznim metodama izoluje ženu od porodice, prijateljica, spolnog sveta... Izolacija ima mnogo oblika: isključivanje telefona, zaključavanje žena, vređanje pred prijateljima, oduzimanje dokumenata...

MOMENTI "NEŽNOSTI" - Muškarac koji zlostavlja ženu ima momente kada je ljubazan i nežan do sledećeg čina nasilja. Kupuje joj cveće, parfeme, izvodi u šetnju, deci kupuje poklone, da joj poljubac... Tim pozitivnim ponašanjem i obećanjima daje ženi nadu da će se promeniti. Tokom vremena ovi trenuci su sve ređi.

POTPUNA KONTROLA - Cilj nasilnika je kontrola nad ženom. Nasilnik se najčešće postavlja kao vrhovni kontrolor koji odlučuje u svim situacijama kada se radi o ženinom životu. On odlučuje šta ona treba da radi, šta da govori, šta da misli, kada da telefonira, koliko novca joj je potrebno. Ona obično mora da mu polaže račun za sve što radi. Ovu kontrolu plasira kao njegovu ljubav i brigu za njom.

ZASTRAŠIVANJE - Zatrašivanje je jedna od uspešnih tehnika kontrole. Nasilnik postiže kontrolu neprestanim zastrašivanjem: spaliću ti kosu, baciću te sa krova, isećiću te na komade, naći ću te kud god da odeš... Često se te pretnje odnose na decu ili na vama bliske osobe: roditelje ili sestre i braću.

**Sprečavanje i zaustavljanje
rodno zasnovanog nasilja
traži uključivanje
celokupne društvene zajednice.**

**Nulta tolerancija prema nasilju nad ženama
zahteva jasno i nedvosmisleno izraženu
političku volju i angažman svih nas.**

ZAŠTO PRIJAVITI NASILJE?

**NASILJE NIJE PRIVATNA STVAR.
NASILJE NAD ŽENAMA JE KRIVIČNO DELO.
NASILNICI TREBAJU BITI KAŽNJENI.**

Državni organi i institucije imaju zakonsku obavezu da vas zašтите od nasilja i pruže vam neophodnu podršku.

Imate pravo na različite vidove zaštite koju pružaju različiti državni organi i institucije (policija, tužilaštvo, sud, prekršajni sud, centar za socijalni rad, pravna pomoć u opštini i slično).

KOME PRIJAVITI NASILJE?

Policija

Policiji se možete obratiti putem opšteg broja 192, ili na poseban SOS telefon 0800100600 ili na broj telefona teritorijalne jedinice policije na opštini na kojoj se nalazite. Možete se obratiti policiji putem telefona ili direktno doći u prostorije policije. Policija je u obavezi da odmah interveniše po prijavi. Policija može privesti nasilnika i odrediti meru privremenog zadržavanja, može podneti prekršajnu ili krivičnu prijavu po službenoj dužnosti, može pokrenuti mere pravne zaštite i pomoći žrtvi.

Centar za socijalni rad

Centri za socijalni rad deluju u okviru sistema socijalne zaštite i vrše javna ovlašćenja u oblasti socijalne i porodično-pravne zaštite. U pogledu sprečavanja i suzbijanja nasilja u porodici ima opsežna ovlašćenja i polje delovanja: prikupljaju i dokumentuju istoriju zlostavljanja, pružaju informacije žrtvama o njihovim pravima, iniciraju koordiniranu akciju lokalnih institucija sistema u zaštiti od nasilja, daju preporuke za izricanje mera zaštite i preduzimaju druge radnje u cilju zaštite oštećenih lica.

Zdravstvene ustanove

Zdravstvene ustanove dužne su da pruže adekvatnu medicinsku pomoć, negu i zbrinjavanje osobama koje su pretrpele nasilje. Po službenoj dužnosti zdravstveni radnici/ice su u obavezi da slučajeve nasilja prijave policiji ili tužilaštvu. Prema [Posebnom protokolu Ministarstva zdravlja Vlade Republike Srbije o postupanju u slučajevima nasilja nad ženama u porodici i u partnerskim odnosima](#), povrede moraju biti dokumentovane na posebnom obrascu i zavedene u zdravstvenom kartonu oštećene osobe. Zdravstveni radnici/ice su u obavezi da obave inicijalnu procenu rizika i deluju shodno istoj.

Javno tužilaštvo

Za krivično delo nasilja u porodici, krivičnu prijavu nadležnom javnom tužilaštvu mogu podneti žrtva, policija, Centar za socijalni rad ili bilo ko drugi. Prijava se podnosi mesno, odnosno onom javnom tužilaštvu gde se nasilje dogodilo. Spisak adresa osnovnih javnih tužilaštva možete videti na sajtu [Besplatna pravna pomoć](#). Javni tužilac je dužan da oceni da li postoje elementi krivičnog dela i u afirmativnom slučaju pokrene krivični postupak. Ukoliko tužilac ne ustanovi dokaze krivičnog dela, o tome obaveštava podnosioca tužbe, a oštećeno lice može samostalno pokrenuti krivični postupak.

Sud

Optuženom za nasilje u porodici sudi osnovni sud, a ako je nastupila smrt žrtve, viši sud, a u postupku po žalbi na presudu za nasilje u porodici, sudi apelacioni sud. Sudovi izriču kazne zatvora i mere zaštite. Osnovnom sudu mogu da podnesu i tužbu za zaštitu od nasilja u porodici žrtva ili u slučaju da su oštećeni deca, njihov roditelj ili staratelj, javni tužilac, ili centar za socijalni rad. Tužbu je moguće podneti bilo sudu na čijoj teritoriji je nasilje izvršeno, bilo sudu na čijem području žrtva ima prebivalište ili boravište. Postupak u sporu za zaštitu od nasilja u porodici naročito je hitan a prvo ročište mora da se održi u roku od osam dana od dana kada je tužba stigla u sud.

Nevladine organizacije

Nevladine organizacije pružaju specijalizovane usluge ženama žrtvama nasilja, kao što su SOS telefoni, besplatna pravna pomoć, podrška žrtvama nasilja, grupe samopomoći i druge usluge namenjene osnaživanju žena da izađu iz situacije nasilja. Kompletan spisak organizacija koje pružaju podršku kroz neku od navedenih aktivnosti nalazi se na sajtu [Mreže Žene protiv nasilja](#).

POSTUPANJE POLICIJE

Ako ste izložene fizičkom nasilju pozovite odmah policiju na broj:

018 192

0800-100-600

POZIV JE BESPLATAN

- Važno je da policiji kažete vaše ime, adresu gde se nasilje desilo, ime osobe koja vas je povredila, šta se desilo, na koji način je nasilje izvršeno (obavezno navedite da li je korišćeno oružje – pištolj, puška, ili oruđe – nož, sekira, drvena palica), koje fizičke povrede ste pretrpeli, da li postoje i druge osobe koje su povređene ili su prisustvovala nasilju, da li smatrate da ste u opasnosti, da li vam osoba koja vas je povredila upućuje pretnje i ako da, navedite koje.
- Policija odlučuje na osnovu vaše izjave da li će da pošalje patrolu na adresu koju ste naveli ili će vas pozvati da dođete u policijsku stanicu da prijavite nasilje koje ste pretrpeli.
- Ako policijska patrola dođe na adresu koju ste naveli (na lice mesta), u obavezi su da uzmu izjave od svih prisutnih i da zabeleže da li na vama postoje vidljive povrede. Zamolite ih i da zabeleže i kako izgleda lice mesta, ako je osoba koja vam je nanela povrede lomila i bacala stvari koje su se tu nalazile.
- Kada date izjavu predstavnicima policije, imate pravo da tražite da izjavu date bez prisustva osobe koja vam je nanela povrede.
- Ponovite sve što ste rekli i kada ste prvi put zvali, a policijski službenik će vam po potrebi postavljati dodatna pitanja kako bi utvrdio šta se dogodilo. Ako vam neko pitanje nije jasno, zamolite da vam ponove pitanje ili da vam ga objasne. Pokušajte da pratite na koji način se vaše reči zapisuju, jer policijski službenik naglas izgovara rečenicu pre nego što je zapiše. Vaše je pravo da zahtevate da vaše reči budu zapisane onako kako ste ih vi izgovorili i da dobijete primerak vaše izjave.

Policiju obavestite:

- Ako se nasilje ranije događalo i da li ste ga i kada prijavljivali
- Ako ste ranije imali povrede koje ste prijavili lekaru
- Ako znate da je osoba koja vam je nanela povrede ranije prekršajno ili krivično osuđivana, da li je bila u zatvoru
- Ako znate da je osoba koja vam je nanela povrede zavisna od alkohola ili droga, ili se lečila od psihičkog oboljenja
- Ako znate ili sumnjate da osoba koja vam je nanela povrede poseduje oružje (pištolj, pušku, ručnu bombu, trofejno oružje)

Ako ste podneli tužbu za mere zaštite ili imate sudsku odluku kojom su prema osobi koja vam je nanela povrede određene mere zaštite od nasilja u porodici.

OVLAŠĆENJA, MERE I INTERVENCIJE CENTRA ZA SOCIJALNI RAD ZA ZAŠTITU ŽRTAVA NASILJA U PORODICI:

- Informisanje o pravima i dostupnim uslugama u zajednici,
- Urgentno zbrinjavanje žrtava nasilja,
- Prijavljivanje nasilja policiji ili tužilaštvu, pisanje krivičnih i/ili prekršajnih prijava,
- Psihosocijalna podrška (koju pruža CSR ili vas upućuje na druge ustanove i organizacije, npr.dom zdravlja, žensku nevladinu organizaciju),
- Materijalna pomoć (uvećana, jednokratna, novčana socijalna pomoć, subvencije na plaćanje komunalnih usluga) ili druge vrste materijalne pomoći koje priznaje lokalna samouprava,
- Organizovanje "konferencije slučaja" sa drugim službama za planiranje celovite i usklađene zaštite i podrške za žrtve nasilja,
- Pokretanje sudskog postupka po službenoj dužnosti,
- Pružanje pomoći sudu u pribavljanju potrebnih dokaza,
- Dostavljanje sudu nalaza i mišljenja o svrsishodnosti tražene mere za zaštitu od nasilja,
- Upućivanje na druge ustanove i organizacije u cilju ostvarivanja prava i usluga iz drugih oblasti (npr.zapošljavanje, zdravlje, obrazovanje),
- Praćenje i procene efekata preduzetih mera za zaštitu od nasilja.

Kada su u porodici maloletna deca žrtve nasilja ili svedoci nasilja koje se dešava njihovim majkama i drugim članovima porodice, dodatna ovlašćenja, mere i intervencije centra za socijalni rad, kao organa starateljstva obuhvataju:

- Preduzimanje mera starateljske zaštite za decu, kao što je nadzor nad vršenjem roditeljskog prava nasilnog roditelja,
- Donošenje rešenja o korektivnom nadzoru nad vršenjem roditeljskog prava nasilnog roditelja kroz rešenje o upozorenju roditelja na nedostatke u vršenju roditeljskog prava,
- Donošenje rešenja o postavljanju privremenog staratelja detetu,
- Donošenje privremenog zaključka o obezbeđivanju smeštaja deteta van porodice, dostavljanje predloga sudu za zaštitu prava deteta: predlog za samostalno vršenje roditeljskog prava jednog roditelja, za potpuno lišenje roditeljskih prava, za delimično lišenje roditeljskih prava i za kontrolisano vidjanje (predlog modela vidjanja sa onim roditeljem koji nije staratelj).

Centar učestvuje u izvršavanju odluka suda u situacijama oduzimanja deteta (npr. od nasilnog roditelja), preuzimanje deteta, iseljenje odnosno useljanje osoba kojima su određene mere zaštite od nasilja u porodici.

VAŽNO:

- Lekar koji vas pregleda navedite ime osobe koja vam je nanela povrede i tražite da to ime upiše
- Nakon lekarskog pregleda, policiji dostavite fotokopiju lekarskog izveštaja o povredama. Original lekarskog izveštaja ili uverenja uvek čuvajte kod sebe
- Ako povrede koje imate ni policija ni lekar nisu fotografisali, zamolite da vam iste fotografišu u fotografskoj radnji, sa razmernikom i datumom kada su fotografisane.
-

VAŽNO JE DA ZNATE DA POLICIJA NEMA PRAVO DA ODREĐUJE PRITVOR. PRITVOR MOŽE ODREDITI SAMO SUDIJA NA PREDLOG JAVNOG TUŽIOCA U TRAJANJU DO MESEC DANA.

POSTUPANJE CENTRA ZA SOCIJALNI RAD

Ako ste izloženi nasilju u porodici Centar za socijalni rad je nadležan da uradi sledeće:

- Da prilikom prijave nasilja u porodici u centru za socijalni rad u prijemnoj kancelariji zatraže i zabeleže sledeće podatke o vama: ime i prezime, kontakt podatke, podatke o deci (ukoliko ih imate), vrstama nasilja koje ste preživeli, povredama i preduzetnim postupcima (ako ih je bilo). Na osnovu tih informacija u Prijemnoj kancelariji se određuje prioritet za reagovanje centra: NEODLOŽAN – reagovanje u roku od 24h, kada postoji neposredna životna ugorženost; HITAN – reagovanje u roku od 3 dana, kada postoji umeren rizik po život i zdravlje; REDOVAN – u roku od 7 dana, kada nema neposrednog rizika.
- U situacijama kada je potrebno hitno reagovati na prijavu nasilja van radnog vremena i noću, svi centri za socijalni rad imaju organizovana pasivna dežurstva. Raspitajte se u vašem centru za socijalni rad na koji broj telefona možete neposredno prijaviti nasilje visokog rizika (kada je pored policije potrebna i asistencija (prisustvo i pomoć) centra za socijalni rad radi smeštanja u prihvatilište ili sigurnu kuću za žene žrtve nasilja). NAPOMENA: U situacijama visokog rizika uvek prvo pozovite policiju!

U slučaju da imate maloletno dete (decu) koje nije direktno izloženo nasilju, ono će se smatrati indirektnom žrtvom nasilja koje prema vama čini vaš suprug, vanbračni partner (sadašnji ili bivši) ili drugi član porodice. Tada se vaš slučaj upućuje Službi za zaštitu dece i omladine, i određuje se voditelj slučaja koji će dalje raditi sa vama. Kada u porodici nema maloletne dece, vaš slučaj će biti upućen Službi za zaštitu odraslih i starih lica u okviru centra za socijalni rad.

RASPROSTRANJENOST NASILJA NAD ŽENAMA U SRBIJI

Svaka druga žena u Srbiji je tokom života bila izložena nekom obliku muškog nasilja. Prema dokumentu Uprave za rodnu ravnopravnost RS „[Mapiranje porodičnog nasilja prema ženama u centralnoj Srbiji](#)“ (Marija Babović, Katarina Ginić, Olivera Vuković) iz 2010. godine, taj procenat iznosi 54,2 odsto, što znači da je svaka druga žena iskusila nasilje u porodici. Čak 37,5 odsto žena prijavilo je da je porodičnom nasilju bila izložena u proteklih godinu dana.

Deset odsto žena prijavljuje fizičko nasilje u proteklih godinu dana, a skoro 22 odsto je telesnom nasilju bilo izloženo nekad u životu.

Fizičko nasilje se ispoljava kroz različite forme fizičkog napada žene, od drmusanja, povlačenja za kosu, preko fizičkih udaraca, davljenja, do teških oblika napada oruđem i oružjem ili fizičkog mučenja pečenjem, i slično. Psihičko nasilje se ispoljava preko ponašanja usmerenih na psihološki integritet i zdravlje žena, kao što su omalovažavanje, vređanje, verbalni napadi, pretnje, zastrašivanja, do ignorisanja, uskraćivanja pažnje, razgovora i ograničavanja sloboda. Najčešći počinioci nasilja su sadašnji i bivši partneri, mada se kao počinioci prijavljuju i drugi članovi porodice, posebno otac, brat, svekar...

ZAKONSKI OKVIR

[Krivični zakonik Srbije](#) (2005) prepoznaje brojne oblike nasilja nad ženama kao krivična dela i predviđa zakonske sankcije za ista.

[Krivična dela protiv polne slobode](#) (glava XVIII)

[Krivična dela protiv braka i porodice](#) (glava XIX)

[Porodični zakon](#) (2005) predviđa mere zaštite od nasilja u porodici.

[Nasilje u porodici](#) (član 197)

[Mere zaštite](#) (član 198, 199, 200)

[Hitnost postupka](#) (član 285)

[Zakon o ravnopravnosti](#) (2009) polova sadrži mere za politiku jednakih mogućnosti za žene i muškarce, kao i posebne mere za prevenciju i eliminaciju diskriminacije zasnovane na polu i na rodu.

[Zakon o zabrani diskriminacije](#) (2009) definiše princip ravnopravnosti i zabranjuje diskriminaciju po raznim osnovama, uključujući i rodno zasnovanu diskriminaciju.

[Zakon o potvrđivanju Konvencije Saveta Evrope o sprečavanju i borbi nasilja nad ženama i nasilja u porodici](#) (2013) je predlog kome sledi usvajanje u Narodnoj skupštini Republike Srbije. Konvencija SE je doneta u Istanbulu 11. maja 2011. godine.

Postupanje po Krivičnom zakoniku:

U policijskoj stanici krivičnu prijavu za nasilje u porodici možete podneti sami, usmeno tako što ćete dati izjavu na zapisnik službenom licu ili pisano tako što ćete predati prijavu na pisarnici, sa detaljnim opisom okolnosti i nasilnog događaja koji ste preživeli. Krivičnu prijavu možete predati i u tužilaštvu. Možete zamoliti pravika/cu u centru za socijalni rad da van pomogne u pisanju krivične prijave. Policija, u konsultaciji sa tužilaštvom, ima ovlašćenja da podnese krivičnu prijavu protiv osobe koja je izvršila nasilje nad vama.

Prema Porodičnom zakonu možete tražiti mere zaštite od nasilja u porodici:

1. izdavanje naloga za iseljenje nasilne osobe iz porodičnog stana ili kuće, bez obzira na pravo svojine, odnosno zakupa nepokretnosti,
2. Izdavanja naloga za useljenje žrtve/žrtava nasilja u porodični stan ili kuću, bez obzira na pravo svojine,
3. Zabrana približavanja članu porodice na određenoj udaljenosti,
4. Zabrana pristupa u prostor oko mesta stanovanja ili mesta rada člana porodice,
5. Zabrana daljeg uznemiravanja člana porodice.

Kršenje ovih mera je krivično delo (KZ čl.194 tač.5.). Tužbu za dobijanje mere zaštite za vas i vaše dete (decu) može da piše i podnese sudu Centar za socijalni rad.

MEĐUNARODNI STANDARDI ZA ZAŠTITU OD NASILJA NAD ŽENAMA

Danas, međunarodni pravni standardi zabranjuju nasilje nad ženama, kršenje ljudskih prava i osnovnih sloboda prema svim pojedincima bez ikakve razlike.

UNIVERZALNA DEKLARACIJA O LJUDSKIM PRAVIMA obuhvata:

- Pravo na jednakost;
- Sloboda od diskriminacije;
- Pravo na život, slobodu i ličnu sigurnost;
- Pravo protiv torture i nečovečno ili ponižavajuće postupanje;
- Pravo za priznavanje pred zakonom;
- Pravo na jednakost pred zakonom;
- Pravo na delotvorni pravni lek od strane nadležnog suda;
- Pravo na jednakost u porodici;
- Pravo na najviši dostupni standard, za fizičko i mentalno zdravlje;
- Svako ima pravo na društveni i međunarodni poredak u kojem prava i slobode su proglašene u ovoj Deklaraciji koja mogu biti potpuno ostvarena.

KONVENCIJA "O ELIMINISANJU SVIH OBLIKA DISKRIMINACIJE PROTIV ŽENA" (CEDAW) - 1979

CEDAW postavlja pravne standarde za postizanje rodne ravnopravnosti kroz eliminisanje diskriminacije nad ženama. Svrha Konvencije je da stvori ravnopravnost žena u svim sferama života bilo političkih, socijalnih, ekonomskih i kulturnih. Konvencija jasno ukazuje da žene imaju pravo na puno uživanje jednakih i svih njihovih ljudskih prava.

Konvencija ima za cilj da obezbedi ravnopravnost, kao primarnu obavezu za države i poboljšanje položaja žena u društvu. Konvencija se bori za ideologiju polne ravnopravnosti tražeći tradicionalnu promenu odnosa prema ženama.

ŠTA MOŽETE DA URADITE?

-Da se obratite nevladinoj organizaciji bilo putem SOS telefona ili obavite individualni razgovor ukoliko organizacija ima tu opciju

-Prijavite nasilnika: policiji, centru za socijalni rad, školi (ukoliko je u pitanju maloletna osoba)

-Podnesite tužbu

-Napravite zajedno sa SOS konsultantkinjom ili samostano sigurnosni plan

-Dajte sebi vremena, Vi najbolje znate kada je u pitanju Vaš život

-Tražite da dokumentuju u zdravstvenoj ustanovi Vaše povrede

KOME MOŽETE PRIJAVITI NASILJE U NIŠU

Centar za socijalni rad

Centar za socijalni rad

Adresa: Svetozara Markovića 41

Tel: 018/515-630 018/515-629 018/244-587

Usluge: Sklonište, jednokratna pomoć, prihvatilište

Zdravstvene ustanove

Dom zdravlja: Vojvode Tankosića 15, Niš

Sudovi

VIŠI SUD U NIŠU, Vožda Karađorđa 23

Tel: 018/504-207, 018/523-526

Email: uprava@ni.vi.sud.rs

OSNOVNI SUD U NIŠU, Vožda Karađorđa 23

Tel: 018/504-158(9), 018/504-111

Email: uprava@ni.os.sud.rs

APELACIONO JAVNO TUŽILAŠTVO U NIŠU

Vojvode Putnika BB,

Tel: 018/506-802, 018/282- 248

Email: apjtnis@gmail.com

VIŠE JAVNO TUŽILAŠTVO U NIŠU

Vožda Karađorđa 23

Tel: 018/504-173, 018/527-689

Email: vijsudni@gmail.com

OSNOVNO JAVNO TUŽILAŠTVO U NIŠU

Vožda Karađorđa 23

Tel: 018/504-132, 018/527-682

Email: ojtnis@gmail.com

PREKRŠAJNI SUD U NIŠU

Nikole Pašića 24

Tel: 018/511-758

Email: prekrsajnisudnis@open.telekom.rs

ODELJENJE VIŠEG PREKRŠAJNOG SUDA U NIŠU

Vojvode Putnika bb

Tel: 018/5509-43 Email: visi.prek.sud.ni@gmail.com

Policija

Policajska uprava NIŠ - centrala

Adresa: Nade Tomić 14

Tel: 018/511-222, 018/522-982

Email: policijskaupravanis@mup.gov.rs

DEŽURNA SLUŽBA

Adresa: Nade Tomić 14

Tel: 018/192

Nevladine organizacije

Niš SOS telefon za Romkinje Osvit

Tel: 018/515-318 svakog dana 0-24h

Email: anaosvit@gmail.com

Usluge: pravna i psihološka podrška

Niš Prihvatište za žene i decu žrtve nasilja pri Domu za decu i omladinu "Duško Radović"

Tel: 018/214-450, 018/214-153 (dostupan 24h) svakog dana: 7 - 14h

Email: gigov.zdravka@hotmail.com

Usluge: sklonište

Niš Ženski istraživački centar

Tel: 0638262751

Email: ziceknis@gmail.com

Niš Iz kruga

Email: izkruganis@gmail.com

Mreža Odbora za ljudska prava

Obrenovićeve bb, TPC "Kalča", lamela B, II sprat, lokal 39

Tel: 018/526-232; 018/526-234

E-mail: office@chris-network.org;

Usluge: pravna pomoć

CENTAR ZA DEVOJKE

Tel. 018/203-033

centarzadevojke@gmail.com

www.centarzadevojke.org.rs

NASILJE NAD ŽENAMA JE ZLOČIN!

Udruženje građana PLANT
www.nvoplant.rs

